

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

ESTIMATION OF THE RESULTS OF UKRAINIAN CONSTRUCTION COMPANIES' ACTIVITY

Кірнос О.І.

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, економіки та управління персоналом підприємства,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Спірідонова К.О.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, економіки та управління персоналом підприємства,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Линник Д.Д.

студент,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Для оцінки результатів діяльності будівельних підприємств України було проаналізовано основні фактори, що впливають на їхній операційний прибуток. З метою визначення динаміки залежності операційного прибутку будівельних підприємств від їх витрат і доходів були побудовані трендові моделі витрат та доходів, розраховано коефіцієнти детермінації та кореляції.

Ключові слова: будівельне підприємство, витрати, операційний прибуток, коефіцієнт детермінації, коефіцієнт кореляції.

Для оценки результатов деятельности строительных предприятий Украины были проанализированы основные факторы, влияющие на их операционную прибыль. С целью определения динамики зависимости операционной прибыли строительных предприятий от их затрат и доходов были построены трендовые модели затрат и доходов, рассчитаны коэффициенты детерминации и корреляции.

Ключевые слова: строительное предприятие, затраты, операционная прибыль, коэффициент детерминации, коэффициент корреляции.

In order to assess the results of Ukrainian construction companies' activity the main factors that influence their operational profit were analyzed. With the purpose of determination of dependence between operational profit of construction companies and their costs trend models of costs and income were made, coefficient of determination and correlation were estimated.

Keywords: building companies, costs, operational profit, coefficient of determination, coefficient of correlation.

Актуальність теми. У сучасних умовах уповільнення темпів зростання в більшості галузях народного господарства, зокрема в будівництві, саме постійний і ретельний аналіз витрат та розробка шляхів із їхнього скорочення може мати максимальний вплив на прибуток. У зв'язку з цим під час визначення ефективності роботи підприємства важливе місце займає порівняння витрат і результатів його діяльності, що дозволяє виробити обґрунтовану виробничу, фінансову та економічну політику, прийняти правильні управлінські рішення, розробити ефективну виробничу програму будівельного підприємства, визначити оптимальні обсяги й структуру виробництва, а також ціни на продукцію (роботи, послуги).

Оскільки будівельна галузь належить до висококонкурентного сегменту, то питання підвищення ефективності діяльності, зокрема шляхом зниження витрат на виробництво будівельної продукції, набуває особливої актуальності. Питаннями, пов'язаними з управлінням розвитком будівельним підприємством займалися Н. Верховлядова, В. Вечеров, В. Кірнос, В. Молодецький, Ю. Орловська, Р. Тянь, В. Федоренко, О. Кухленко, Т. Момот, В. Анін, А. Пересада.

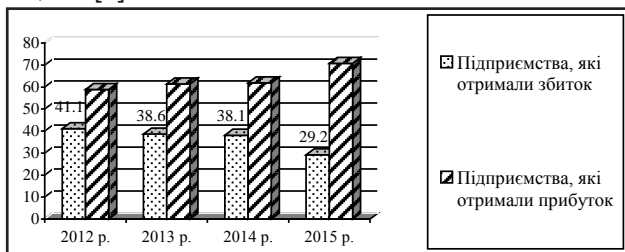
Коло питань, пов'язаних з управлінням економічними результатами господарської діяльності будівельних підприємств, є важливим як для забезпечення ефективності діяльності будівельних підприємств, так і для підтримання конкурентоспроможності.

Основний матеріал. Будівництво, як особливий сектор економіки, чинить відчутний вплив на функціонування і розвиток усіх галузей народного господарства, оскільки бере участь у створенні основних фондів і має вирішальний вплив на науково-технічний прогрес. Мету управління будівельним підприємством визначають як досягнення ним високих поточних техніко-економічних показників та кінцевого результату – господарського доходу й операційного прибутку, а також створення умов для його зростання в перспективі під час дотримання конкретних термінів возведення об'єктів за мінімальних витрат [1, с. 38].

Для розробки та обґрунтування заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств, доцільно провести аналіз будівельної галузі для вивчення її сучасного стану, виявлення проблем та тенденцій розвитку.

Спостерігається скорочення чистого доходу будівельних підприємств у 2015 р. порівняно з 2014 р. на 15988,6 млн грн або на 10,14%, що пов'язано із кризовим станом у державі, який негативно вплинув на економічні показники підприємств будівельної галузі через виникнення проблем із фінансуванням проектів та погіршенням доступу позичальників і забудовників до кредитних ресурсів. При цьому відбулося зростання операційних доходів та інших доходів. Водночас зросли операційні витрати, однак знизилася інша витрати, що призвело до зниження загальних витрат будівельних підприємств на 13738,4 млн грн. Як наслідок, відбулося скорочення чистого збитку будівельних підприємств із 29067,4 млн грн у 2014 р. до 25861,9 млн грн у 2015 р., що є позитивною тенденцією. Але показник залишається високим [2].

За останні роки в Україні спостерігається стійка тенденція до зниження частки фінансово неспроможних підприємств у будівельній галузі (рис. 1). Кількість збиткових підприємств зменшилася у 2015 р. порівняно з 2012 р. на 11,9% [2].

Рис. 1. Будівельні підприємства України, які отримали прибуток та збиток, %

Показник рентабельності операційної діяльності будівельних підприємств у 2014 р., на відміну від 2012–2013 рр., набув позитивного значення та становив 5,8%. Однак показник рентабельності всієї діяльності підприємств будівництва залишається від'ємним у 2014 р. у

зв'язку з отриманням чистого збитку підприємствами будівельної галузі [2].

Аналіз статистичних даних на рівні України дозволяє зробити висновок про несприятливий фінансово-економічний стан будівельних підприємств і невисоку ефективність їхньої діяльності на сучасному етапі. Враховуючи критичне становище, у якому опинилась будівельна галузь країни, на цьому етапі будівельним підприємствам потрібно орієнтуватися на стабілізацію економічного становища та максимальне усунення дії негативних факторів зовнішнього економічного середовища, що потребує налагодженої ефективної системи управління та пошуку резервів економії ресурсів і заходів підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств як із позиції оптимізації витрат, так і з позиції підвищення доходів.

Для підвищення ефективності діяльності будівельних підприємств спочатку доцільно виявити найбільш суттєві види та статті витрат, що впливають на операційний прибуток будівельних підприємств.

Таким чином, актуальним є вивчення та аналіз механізму формування витрат будівельних підприємств для виявлення найбільш суттєвих статей витрат із метою подальшої розробки ефективної управлінської політики будівельної організації, зокрема створення та запровадження ефективної системи управління витратами із застосуванням сучасних інструментів.

Для розробки системи управління витратами доцільно проаналізувати основні витратні фактори, що впливають на операційний прибуток будівельних підприємств та виявити найбільш суттєві види та статті витрат.

До будівельної галузі входять організації, що виконують геологорозвідувальні та пошукові роботи, проектні та науково-дослідницькі інститути, загальнобудівельні та спеціалізовані будівельні організації, організації з монтажу обладнання, ремонту будівельних об'єктів, їхнього розширення та реконструкції [3, с. 26]. Відповідно до КВЕД–2010 економічна діяльність будівництва охоплює загальні та спеціалізовані роботи з будівництва споруд. Ця діяльність містить нове будівництво, ремонтні роботи, розширення та реконструкцію, зведення будівель зі збірних конструкцій на місці ведення робіт, будівництво тимчасових об'єктів. Загальне будівництво містить будівництво цілісних житлових комплексів, офісних будівель, магазинів, інших громадських, комунальних або сільськогосподарських будівель, інженерних споруд (автомобільні дороги, вулиці, мости, тунелі, залізниці, аеродроми, порти та інші водні об'єкти, іригаційні системи, каналізація, промислові об'єкти, трубопроводи та лінії електропередачі), спортивних комплексів тощо.

Для дослідження методом простого випадкового відбору було відібрано 26 підприємств, що

виконують загальнобудівельні роботи. Основна ознака долучення до вибірки: вид діяльності – будівництво будівель.

На основі даних фінансової звітності цих підприємств було проаналізовано основні економічні показники (чистий дохід, собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, інші операційні доходи) за 2013–2015 рр. Для визначення динаміки залежності між величиною операційного прибутку будівельних підприємств та їх витратами і доходами були побудовані трендові моделі витрат та доходів, розраховано коефіцієнти детермінації та кореляції [4, с. 54].

Згідно з отриманими даними спостерігається залежність операційного прибутку від чистого доходу, собівартості, адміністративних витрат, інших операційних витрат, інших операційних доходів протягом 2013–2015 рр., що характеризується значеннями коефіцієнтів кореляції та видом поліноміальних трендів. Зокрема, відбувається зниження впливу інших операційних витрат у 2013–2014 рр.

Відповідно до таблиці 1 видно, що найбільший вплив на операційний прибуток здійснює чистий дохід, що цілком зрозуміло: із зростанням обсягів реалізації прямо пропорційно збільшується валовий прибуток; операційний прибуток теж підвищується, але темпи зростання залежать від адміністративних, інших операцій-

них витрат та витрат на збут. Також зрозуміло, що обсяги реалізації будівельного підприємства безпосередньо залежать від попиту на будівельну продукцію, який залежить від багатьох зовнішніх факторів, невідконтрольних будівельному підприємству. Тобто можливість підвищення чистого доходу зумовлена чинниками зовнішнього середовища, зокрема ринковою кон'юктурою, попитом та платоспроможністю замовників, економічною ситуацією в країні, тому важливо зупинитися на витратних факторах, управляти якими будівельні підприємства мають більше можливостей.

Через специфіку будівельної галузі витрат на збут у будівельних підприємствах немає або вони займають несуттєву питому вагу в повній собівартості, тому не мають суттєвого впливу на операційний прибуток будівельних підприємств, оскільки до їх складу згідно зі стандартами бухгалтерського обліку входять витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції та витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції, зокрема витрати пакувальних матеріалів, оплата праці робітникам підрозділів збуту, витрати на рекламу та дослідження ринку, витрати на транспортування та страхування готової продукції, витрати на гарантійний ремонт та гарантійне обслуговування [5, с. 132]. Тобто ці витрати, що не є притаманними для підрядного будівельного підприємства.

Таблиця 1

Співвідношення між операційним прибутком та витратами та доходами будівельних підприємств

Показник	Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт детермінації
2013 р.		
Операційний прибуток / чистий дохід	0,484789	0,5997
Операційний прибуток / собівартість	0,488801	0,7496
Операційний прибуток / адміністративні витрати	0,099144	0,5956
Операційний прибуток / інші операційні витрати	0,302611	0,6693
Операційний прибуток / інші операційні доходи	0,475049	0,6465
Операційний прибуток / витрати на збут	0,328557	0,4116
2014 р.		
Операційний прибуток / чистий дохід	0,697987	0,566
Операційний прибуток / собівартість	0,786516	0,6435
Операційний прибуток / адміністративні витрати	0,69	0,691398
Операційний прибуток / інші операційні витрати	0,869429	0,8385
Операційний прибуток / інші операційні доходи	-0,13687	0,6223
Операційний прибуток / витрати на збут	0,254713	0,6608
2015 р.		
Операційний прибуток / чистий дохід	0,73031	0,678
Операційний прибуток / собівартість	0,679605	0,6236
Операційний прибуток / адміністративні витрати	0,739317	0,693
Операційний прибуток / інші операційні витрати	0,676287	0,6822
Операційний прибуток / інші операційні доходи	0,660986	0,5968
Операційний прибуток / витрати на збут	0,424687	0,6606

Кризові явища, що відбуваються в економіці України, суттєво вплинули на діяльність підприємств будівельної галузі та призвели до значного скорочення обсягів виконання будівельно-монтажних робіт. У зв'язку з цим протягом 2014–2015 рр. найбільший вплив на операційний прибуток здійснювали, окрім чистого доходу, собівартість та інші операційні доходи (від надання в оренду машин та механізмів, що тимчасово вивільнилися через незначні обсяги замовлень).

Відповідно до вищевикладеного для максимізації операційного прибутку та підвищення ефективності діяльності будівельного підприємства доцільно розробити та запровадити

заходи, спрямовані на комплексне зниження основних видів витрат будівельних підприємств [6, с. 150].

Висновки. Отже, на підставі аналізу ступеню впливу основних показників (чистий дохід, собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати) на операційний прибуток будівельних підприємств було визначено, що найсуттєвішими чинниками є чистий дохід та собівартість. У зв'язку з цим актуальною є розробка механізму комплексного впливу на всі види витрат будівельного підприємства, що пов'язані з його операційною (основною) діяльністю.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рогожин П. Економіка будівельних організацій / П. Рогожин. – К. : Скарби, 2011. – 448 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Бузырев В. Экономика строительства: учебник для вузов / В. Бузырев. – Санкт-Петербург : Изд-во Питер, 2009. – 416 с.
4. Єріна А. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / А. Єріна, В. Захожай, Д. Єрін. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
5. Цал-Цалко Ю. Фінансова звітність підприємств та її аналіз : Навчальний посібник / Ю. Цал-Цалко. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 360 с.
6. Ксьондз С. Основні принципи моделювання впливу чинників на управління витратами іншої операційної діяльності підприємства / С. Ксьондз // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2007. – № 4. – Т. 3. – С. 148–153.
7. Рожелюк В. Принципи управління виробничими витратами на підприємстві / В. Рожелюк, П. Денчук // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2007. – № 5. – С. 109–113.